

29.8.20

מוסר ואתיקה בעידן מגיפה

נייר עמדה של לשכת האתיקה לאחיות ולאחים בישראל

"הקוד האתי" הוא המצפן המוסרי המכוון את האחיות והאחים בעבודתם והוא מושתת על מערכת ערכים אתיים ומוסריים שבבסיס החברה בכלל, ומקצוע הסיעוד בפרט.

על האחיות והאחים בישראל לכוון את מאמצייהם לקידום בריאות ולשימורה, למניעת מחלות, לגילוי מוקדם, להקלה על סבלם של המטופלים ולהגנה על זכויותיהם כמתחייב מאמות המידה המוסריות(הקוד האתי לאחים ולאחיות בישראל, 2018).

בספרו "הדבר" מספר אלבר קאמי על מחלת הדבר שפורצת ב"עיר מודרנית בתכלית" וקוטלת מדי יום רבים מתושבי העיר. תחילה מתים העניים, אחר כך, בלי משוא פנים, משליטה המגפה את "דין הצדק" שלה, מכחידיה עשירים כעניים, זקנים כצעירים. יש מי שנכנע לה מיד, ויש מי שנלחם בה, יש מי שעושה אותה מבחן לאהבת האל ויש מי שעושה אותה מבחן לאהבת האדם.

מגיפה הפורצת במציאות המאה ה-21, מעמידה במבחן את ערכי המוסר של כל חברה, כל ארגון, כל אדם.

התפרצות מגפת הקורונה בחודשים האחרונים בעולם כולו ובמדינת ישראל, הטילה עול כבד ממשוא על הצוותים המטפלים. אנו כחברי הלשכה קיימנו מספר דיונים בסוגיות אתיות בעת הקשה הזו, שכמותה טרם ידענו. למדנו לדעת שעבודתן של האחיות והאחים בבתי החולים, בקהילה – בקופות החולים, במרפאות הראשוניות ובבריאות הציבור ובמוסדות הסיעודיים, זוכה להערכה ושבחים של כל החברה בישראל.

מטרת נייר עמדה זה הינה לסייע בידי כל אחות ואח, בסוגיות מוסר, ייחודיות למקצוע הסיעוד במציאות היום יום, במטרה לפעול מתוך שלמות רגשית ורוחנית, הן בעבודתן והן בחייהן האישיים.

בנייר עמדה זה נעסוק בקשר בין האחיות והאחים לבין המטופלים, לבינן ולחברה להנהגה המקצועית כשאמת המוסר אליה אנו שואפים היא הענקת טיפול איכותי, שוויוני, ללא משוא פנים, גזענות או הדרה, כאמת המידה המוסרית בכל תחום מתחומי העבודה בסיעוד: בטיפול במטופלים, במשפחותיהם ובקהילה, ביחסים עם עמיתים, בפעולות המנהיגות המקצועית, ובמעורבות אנשי המקצוע בנושאים חברתיים.

א. האחיות והאחים והמטופלים

טיפול סיעודי איכותי מבוסס על מענה כוללני למכאובי הגוף והנפש של הפרט ומשפחתו, תוך שמירה על כבוד האדם, שוויון והוגנות, בחירה חופשית, הסכמה לטיפול, איכות ובטיחות ומיתה בכבוד. במציאות מגפת הקורונה, כאשר, בידוד וסגר הפכו לפרקטיקה טיפולית, מוטלת על כל אחות ואח, החובה

לממש את העקרונות המקצועיים **גם כשנדרשת שמירת מרחק פיזי מהחולה והטיפול נעשה באמצעים דיגיטליים ללא אפשרות של מגע אנושי ולחילופין עם מיגון מלא שמקשה מאד על הטיפול והתקשורת עם המטופל.**

- במגפת הקורונה, מתמודדים האחיות והאחים עם מחלה לא מוכרת, עם טכנולוגיות טיפוליות חדשות וניסיוניות שטרם נרכשה מיומנות מספקים ליישומן ועם קבלת החלטות על סמך מידע חלקי. בתנאי אי-ודאות אלה, אחיות ואחים בישראל מחויבים להעניק טיפול איכותי ומיטבי **בהתאם לכשירותם המקצועית ותוך שמירה על בריאותם**, תוך מילוי הנחיות משרד הבריאות.
- במגפה מדבקת נדרשים בידוד וסגר ואמצעים אלה מעלים חשש לפגיעה בזכויות היחיד מול הצורך למנוע הדבקה ועליה ברמת התחלואה באוכלוסייה. על האחיות והאחים בישראל **לפעול לשמירה הן על זכויות המטופל ומשפחותיהן מחד ועל זכויות הקהילה בה הוא חי מאידך**. העקרונות על פיהם יש לבחון חלופות הם: איכות ובטיחות, שוויון והתאמה תרבותית.
- **ההחלטה על הבידוד ומיקומו** : בית או מתקן המיועד לכך, **צריכה להתקבל על סמך חומרת מצבו הקליני של המטופל, מותאמות הבית לבידודו, והיכולות לשמור בו זמנית על בריאותו של החולה ועל בריאותם של בני משפחתו.**
- בחוק זכויות החולה, קבלת מידע רפואי מלא, מוגדרת כזכות בסיסית. **חובתם של האחיות ואחים לדאוג לנגישות של מידע חיוני לכל מטופל. עקרון זה מחייב להתאים את המידע ליכולתם של המטופלים לקבל להבין וליישם.** בייחוד חשובה הנגשת המידע לאנשים שאינם דוברי עברית, שאינם מסתכלים בטלוויזיה, שאינם משתמשים בטלפונים חכמים, או במחשבים, לקשישים במוסדות, לחרדים, לחסרי מעמד: דרי רחוב, עניים, ובעלי מוגבלויות.
- תכנון סוף החיים היא זכות יסוד של הפרט להגדיר את העדפותיו ביחס לטיפול בו במצבים של הצלת חיים. ה"הנחיות המקדימות" באות להבטיח שרצונו של המטופל יכובד גם במצב שבו לא יהיה מסוגל לקבל החלטות אוטונומיות ע"פ חוק זכויות החולה. **יש לידע את החולה ומשפחתו על קיומן של "הנחיות מקדימות" ובכך להוות גורם מסייע במימוש רצונם של המטופלים בשעותיהם האחרונות.**
- במגפות במצבי עומס תחלואה כבד וחוסר במיטות טיפול נמרץ ובכוח אדם מיומן, עולות השאלות **במי לטפל? את מי להציל?** אנו מאמינים שהתשובות לשאלות הם **על בסיס קליני בלבד – אומדן סיכויי ההישרדות של המטופל.** אנו מאמינים שאין להפלות מטופלים על בסיס מוגבלות קיימת, פיסית או אחרת.

ב. המטפלים: האחיות והאחיות

- **בריאות ומיגון:** בימים רגילים ולא כל שכן במגפות, **ההקפדה על שמירת בריאות המטפל היא ערך מוסרי עליו מבוססת מדיניות החיסונים ומניעת הזיהומים במערכת הבריאות.** יש חשיבות עליונה בהקפדה על מיגון אישי באתרי טיפול, במרחב הציבורי ובמרחב הפרטי.
- **אחים ואחיות הסובלים ממחלות שהחלישו את מערכת החיסון שלהם** כגון: עובדים שעוברים טיפול כימותרפי או אחיות בהריון, **מחויבים בראש ובראשונה לשמור על בריאותם.**
- **עבודת הצוות** להבטיח שיח בקרב כלל המטפלים בסיעוד ובמקצועות הבריאות האחרים, תוך הערכה וכבוד הדדי שיאפשר לימוד והערכה של הטיפול בחולי קורונה ובמטופלים האחרים במצבי חוסר ודאות ושינויים יומיומיים.

ג. ההנהגה המקצועית והאחיות והאחים

- חובה לספק מיגון למטפלים באתרי הטיפול והשירות. **חובת ההנהגה במערכת הבריאות לדאוג למיגון מתאים ומספיק לצוות המטפל.**
- במהלך עבודתם נחשפים אחים ואחיות לחולים במחלות שונות. בסיום יום עבודתם הם שבים לבני משפחותיהם. לחלקם יש בבית בני משפחה הנמנים על אוכלוסיות בסיכון כגון הורים קשישים, חולים כרוניים, הנאמנות לבני משפחתם, עלולה לעמוד בקונפליקט לנאמנותם כעובדי מערכת הבריאות הנקראים לדגל המאבק במגיפה. **אין לעצום עין למצוקת העובדים. יש לשמוע אותם ולנסות למצוא פתרונות שיקלו על התחושה הקשה שהם מסכנים את בני משפחתם.**
- יש מקרים בהם בני הזוג במשפחה, עובדים במקצועות הבריאות. העומס בעבודה יכול לפגוע ביציבות התא המשפחתי. יש להיות ער לנטל על המשפחה ולאפשר תנאי עבודה שמקלים על העומס המוטל על כתפי בני הזוג.
- **הטיפול הסיעודי בקהילה** - במגפת הקורונה המגן של בתי חולים היוו הצוותים בקהילה. 98% מחולי קורונה נוטרו וטופלו בקהילה. האחים והאחיות נדרשו לניטור החולים ולטיפול סיעודי בבית המטופלים ובמלונות, בסיוע טכנולוגיה של טיפול מרחוק.
- **הטיפול הסיעודי בבריאות הצבור** – החקירות האפידמיולוגיות בוצעו ע"י צוות מצומצם של אחיות 24/7, כולל שבתות וחגים. מערך זה של אחיות עובד במחויבות גדולה, זאת במשך תקופה ארוכה. מה שהגדיל את החסר בכוח אדם בבריאות הציבור ופגע קשות במתן שירות מונע בטיפות חלב למשפחות הצעירות.

לסיכום:

העשייה בתחום הסיעוד מתאפיינת ביחסים דינמיים אכפתיים ותומכים המסייעים למטופלים ולמשפחותיהם, בבתי החולים, בקהילה במרפאות הראשוניות ובבריאות הציבור, להשיג בריאות מיטבית ולשמרה.

חובת כל האחיות והאחים בישראל, לרבות מחנכים, מנהלים וחוקרים, לעשות הכול לשימור איכות העשייה המקצועית ולשיפורה.

בברכה,

כלנית קיי

יו"ר ועדת ניר עמדה

מלי קושא

יו"ר לשכת האתיקה

וחברות לשכת האתיקה של האחיות והאחים בישראל